

30 abril -
13 maig 2001

Joan Brossa

SEXTINA DEL CINEMATÒGRAF O LES FLAUTES DEL PENSAMENT

A Ramon i Núria

Un tros em resta de cinta;
claquen les ombres amb la llum dels focus,
i els núvols ens acosten més als vidres;
del pol a l'equador, metres i metres,
tot ho inunda i refà l'ull de la cambra
quan l'estrèpit sonor és a la vista.

El vent desplega una vista;
ara neva, ara plou, segons la cinta.
Regala el cel l'altura de la cambra,
llampega de tant treure i posar focus,
així pels finestrals projecten metres
de vistes que fan creure estels als vidres.

A punt les vies dels vidres,
la cua feta perd el cap de vista;
en una fondalada de molts metres
la serp que giravolta és una cinta
i l'univers té l'esplendor d'un focus
que va obrint els llampecs dins una cambra.

L'operador mou la cambra,
les mans no poden tancar tants de vidres
i, posats a lluir, presum el focus
de Sol ixent que dona cops de vista.
Qui sap si cauran fulles de la cinta
i el pensament vendrà flautes a metres.

Pel fanal passen uns metres
de cinta, i la sextina es torna cambra,
la vida és el missatge de la cinta,
i la Paraula, imatge en subtils vidres;
el mot que lliga a l'altre amb molta vista
enquadra mil conceptes sota un focus.

Dispersa núvols el focus;
tot s'aparta lleuger i als darrers metres
troba camí l'anècdota, i la vista
que en mou els fils, pel trànsit de la cambra,
travessa una drecera dellà els vidres
i terra i cel s'allarguen a la cinta.

Passa la cinta, i l'ombra perd els focus;
amb neu als vidres, corro inútils metres,
parany la cambra i flama mai no vista.

*Joan Brossa (Viatge per la Sextina [1976-1986],
Quaderns Crema, 1987)*

El espejo d'Andrei Tarkovski

A FRUCTUÓS GELABERT

Per a Joan Francesc de Lasa

No hi ha al país cap altre cineasta
amb una empena tal de creador;
plens de lleganyes fan obra nefasta:
han passat anys i encara ets el millor.

El teu record és fletxa que no gasta
el mèrit d'aquell pas a l'acció
d'un art que el temps considerava basta;
tot Catalunya et deu un horitzó.

Però el mal cine que fem no concorda
amb el rampell del teu impuls primer
en veure que l'invent tenia corda.

Només s'aguanta el teu clam pioner,
un clar i únic esforç que aquí es recorda
per tal d'homenatjar-te amb Méliès.

Setembre de 1989

Joan Brossa (La memòria encesa. Mosaic
antològic. Editorial Barcanova, 1998)

ABANS DELS MARX

A Pere i Maria-Rosa

KEATON perd el camí per la teulada.
Linder a contrallum se'n va de tort.
Langdon cull farigola i puja al Ford.
Laurel i Hardy fan la castanyada.

Chaplin reposa trist en una prada.
Harold Lloyd amb els plats corre pel port.
Keaton de sobte para tenda amb sort.
Larry Semon estripa la bugada.

Laurel somia al marge d'un camí.
Langdon, de festa, no encerta la rima.
Hardy troba al raspall una gillette.

Linder, espasa en mà, rebutja el Dret.
Chaplin s'eixuga taques de carmí.
I Keaton s'escabella amb una llima.

Tots eren mestres de la pantomima;
però a qui ret la feina entre els més llargs
em sembla que és, sens dubte, a Harpo Marx.

Joan Brossa (Els ulls de l'òliba [1974])

EN LA MORT DE CARL THEODOR DREYER

Mestre: respire sota les corones
i és viva arreu l'angúnia del nus
que uneix arbrat i peix en un sol fus
enllà del plany del bosc i de les ones.

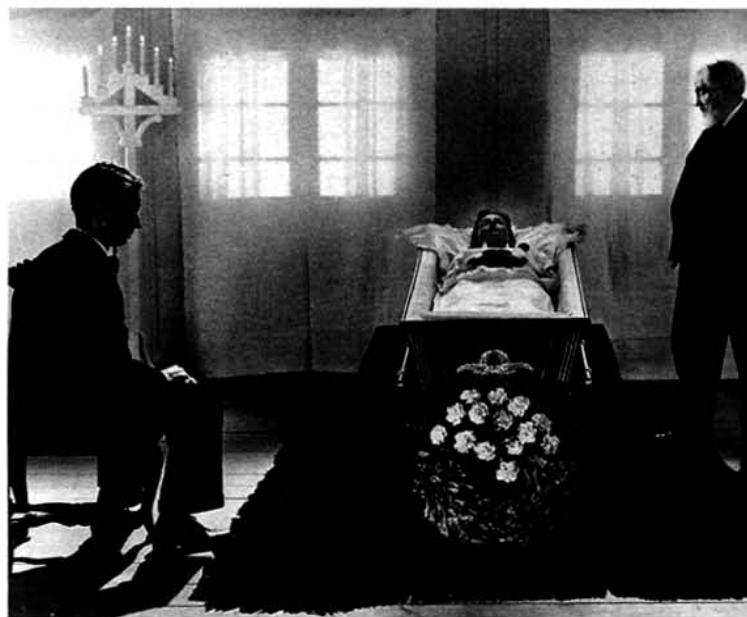
Un carreró tot blanc ple de persones
besa la boira, però ser confús
no aroma la teva obra, i el refús
d'intoleràncies, tan sol a estones,

li infon virtut. Regala'ns el teu nord,
la resplendor perfecta de l'acord,
i la bondat ja no serà dilema.

El pensament s'aferra al teu record,
tu, la roca darrera, el gran poema
sonor i sol i altívol del cinema.

Joan Brossa (L'esmorzar a la muralla [1968]
dins *Rua de llibres*, 1980)

Ordet de Carl Theodor Dreyer

Buster Keaton

SEXTINA A BUSBY BERKELEY, EL MÀGIC DEL MUSICAL

A la Filmoteca de Catalunya

Es baden bosquets de noies.
Som a anys llum del teatre. Són llunes
que giravolten als estudis Warner
i que al cor del cinema obren nous cercles;
com polpa d'altres fruits braços i cames,
només el cine pot donar aquest ritme.

Fons d'un fons i a flor de ritme,
es fa i desfà la toia de les noies;
el bell calidoscopi d'unes cames
deixa ben net el cercle de les llunes;
a cada centre neixen mils de cercles
en els films musicals fets a la Warner.

Bon nas el dels germans Warner!
Un mar de randes assoleix el ritme
i es desprèn del més alt de tots els cercles.
Llancen damunt la crisi un pom de noies.
No sé qui són primers: els sols, les llunes
o els grans estels només formats amb cames.

Les càmeres són les cames.
El nou destí sembrat des de la Warner
gira damunt el foc amb rosses llunes;
tot sembla lluny i tot s'apropa al ritme
de la cavalleria de les noies,
que resulta un mosaic d'angles i cercles.

Com quadrats tornant-se cercles,
a l'alta copa d'un arbrat de cames
el trànsit geomètric de les noies
és ala alegre dels musicals Warner.
També l'aigua envesteix i aleja el ritme
del feix de cames remogut per llunes.

A poms i lluna de llunes,
aquí una primavera obre els seus cercles
i els miralls multipliquen cada ritme:
ànima sola d'un miler de cames
(contra el parer dels tècnics) a la Warner
balla la càmera i no pas les noies.

Fanals de noies, inventades llunes...
Va obrir la Warner el més nou dels cercles
amb bones cames per no perdre el ritme.

*Joan Brossa (Viatge per la Sextina [1976-1986],
Quaderns Crema, 1987)*

SEXTINA AMB STEVEN SPIELBERG AL FONTS

Obre la porta un vailet.
I mira el cel. Sospita d'un atac.
Creua l'espai la lluna d'un coet.
Se senten passes. Va sense barret
i un capvespre indecís és als estels.
Com podem viatjar sense bitllet?

Del ruixat cau un bitllet.
I la pluja d'estels fa que el vailet
s'adoni que les flors són com estels.
Ja no pensa en pirates. Cap atac
no el preocupa. Li fa de barret
la lluna, que ell prendrà per gran coet.

On pot portar aquest coet?
Un feix de fulles no és cap bitllet
ni el foc pot apagar-se amb un barret.
Tot d'una uns vells s'acosten al vailet.
Li allarguen l'ombra. Els diu que aquest atac
ha de venir d'un port entre els estels.

Es fa nit. Roden estels.
D'un fons blavós arriba un nou coet,
no sap si per defensa o per atac.
Juga a la rifa, i treu el seu bitllet.
Fa nusos als cosits. Com cap vailet
al país, té més cap que no barret.

Salta del llit. Amb barret
en temps de fred, dona fil a uns estels.
Tot ho vesteix. Somia, aquest vailet,
que fa llum a la via d'un coet,
on no cal a ningú portar bitllet,
per un imperi sense contraatac.

I ja se'n fot, de l'atac
dels planetes. Tot cap al seu barret,
i amb el cel per bandera (bon bitllet!)
es torna alat i es perd enmig d'estels;
amb rams de flors decanta el seu coet,
i els ovnis ja no espanten el vailet.

Diu el vailet que el somni de l'atac
ve d'un coet que li encengué el barret
i noms d'estels escrits en un bitllet.

*Joan Brossa (Furgó de cua [1989-1991], Quaderns
Crema, 1993)*

SEXTINA AL CINEMA D'ANDREI TARKOVSKI

Havent vist el film *El mirall*

Aquí poc reposa el públic.
Quan l'home s'encastella, bosc dels boscos,
les joies esdevenen flors, i l'aigua
amara i posa alerta tot de llibres.
La llum ens reconforta en cada vidre,
i cada gota val per una vida.

Aquí el cine paga amb vida.
Toca elevar i no pas ronsejar en públic.
Per sota, el pensament; per sobre, vidre.
La imatge i la paraula enllacen boscos.
El temps i la natura es passen llibres,
i l'aigua rega el cine amb una altra aigua.

Flueix el temps, talment aigua
que fa pujar i baixar de mort a vida.
Del present i el passat en fa cent llibres,
i la resposta ha de tenir bon públic,
perquè el fustam no entén que hi hagi boscos,
ni paga, si és ric, qui trenca un vidre.

Blocs de temps sobre aquest vidre
que llença el fang i deixa només l'aigua,
el film arma un muntatge on camps i boscos
entren en el rodatge, i tot és vida.
Alena l'esperit. ¿Desxifra el públic
els plans o fa ocellets amb fulls de llibres?

L'aigua quieta d'uns llibres
és correntia interna, i no hi ha vidre
que no mostri un reflex d'imatge al públic;
tal com fa el pensament, va jugant l'aigua
amb un corrent intern que dona vida
als personatges a través de boscos

tallats en símbols. Uns boscos
que s'empobreixen si es fiquen en llibres.
Prenguem un altre estil; hi va la vida.
El temps és un immens palau de vidre.
No hi ha senyal absent sota aquesta aigua.
Respira el film en el mirall d'un públic.

Sovint el públic mira i no veu. Boscos,
foc, aire i aigua, al cine com als llibres,
donen al vidre una virtut de vida.

Joan Brossa. (Furgó de cua [1989-1991], *Quaderns Crema*, 1993)

GUIÓ SEXTINA

En memòria de Lluís Poveda

Pla d'un jardí deixat; al mig, un arbre.
Pla curt (*flash*). S'obre i es tanca una porta
(com la resta del film, en blanc i negre).
Sobre una paret blanca ve una cara
que mira enlaire, riu i bufa els núvols.
Fon en negre damunt un munt de pedres.

Obertura damunt plantes i pedres.
Un home nu va esdevenint tronc d'arbre.
Pla llarg d'un cel nocturn. La llum amb núvols.
Mans enguantades truquen a la porta.
Veus un pallasso, d'esquena i de cara:
de l'una banda és blanc; de l'altra, negre.

La imatge d'un mirall es fon en negre.
Les gotes d'un ruixat es tornen pedres.
Una careta cau i es veu la cara
d'una noia que fuig darrera l'arbre.
L'anella de llautó d'un picaporta
encadena amb un cim cobert de núvols.

Veiem caps d'animals que fan els núvols.
Cobreix el bosc un ample mantell negre.
Veiem una clauassa. Un pany de porta.
La mitja lluna damunt unes pedres.
Baixen telons on hi ha pintat un arbre.
I l'antifaç que hem vist torna a la cara.

Un maniquí té un ou en lloc de cara.
Un gran mirall trencat reflecteix núvols.
Penja l'abecedari d'un gran arbre;
la imatge de les lletres fon en negre
i obre un paratge sec i ple de pedres.
Un geperut busca on l'indret treu porta.

Al límit del camí troba la porta;
amb un guant blanc que du es tapa la cara.
Cau un ocell al mar. Li tiren pedres.
Veiem el cel tapat dels dies núvols.
A poc a poc la imatge es fon en negre
i apareix el jardí que envolta l'arbre.

(En off)

– La vida és l'arbre; el seu sentit, la porta;
el blanc o el negre, els veus, si els plantes cara,
segons que els núvols juguin o les pedres.

Joan Brossa (*Viatge per la Sextina* [1976-1986],
Quaderns Crema, 1987)